

Sygn. akt III AUa 2307/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Lena Jachimowska (spr.)
Sędziowie	SSO del. Gabriela Pietrzyk - Cyrbus SSA Antonina Grymel
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 23 września 2013r. w Katowicach

sprawy z odwołania J. Z. (J. Z.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach z dnia 26 września 2012r. sygn. akt X U 2083/12

1. **oddala apelację,**

2. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. na rzecz ubezpieczonego J. Z. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

/-/SSO del.G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA L.Jachimowska /-/SSA A.Grymel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2307/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 czerwca 2012r. organ Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił ubezpieczonemu J. Z. prawa do emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w oparciu o art. 55 tejże ustawy, ponieważ odwołujący się ma ustalone prawo do emerytury obliczonej

zgodnie z art. 53 w/w ustawy oraz wniosek o przyznanie emerytury po raz pierwszy nie został złożony po dniu 31.12.2008r.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczony, zarzucając błędną interpretację przepisów prawa oraz nieuwzględnienie istotnych okoliczności, wniósł o jej zmianę przez obliczenie i przyznanie mu emerytury na podstawie art.55 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż byłaby ona wyższa od emerytury obliczonej na podstawie art. 53 tejże ustawy.

W uzasadnieniu podkreślił, że nie może pogodzić się z podstawą faktyczną przytoczoną w uzasadnieniu decyzji, gdyż jego wniosek o przyznanie emerytury z dnia 16.04.2007r. dotyczył emerytury wcześniejszej, przyznawanej przed ukończeniem

65 roku życia na podstawie przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Nie była to więc emerytura przyznana na podstawie przepisów ustawy o emeryturach

i rentach, a na podstawie *lex specialis*, jakimi wobec podstawowej ustawy emerytalnej są przepisy emerytalne, zawarte w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. W dacie wystąpienia z tym wnioskiem nie posiadał statusu umożliwiającego nabycie prawa do emerytury na podstawie art.27 ustawy o emeryturach i rentach. Nadto ubezpieczony podniósł, iż organ rentowy nie uwzględnił też okoliczności, że wypłata emerytury na podstawie decyzji z dnia 22.05.2007r. była zawieszona (kontynuował zatrudnienie)

i faktem jest, że nigdy jej nie pobierał.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji, wnosząc o oddalenie odwołania. Nadto podkreślił,

że warunkiem zastosowania art.55 ustawy emerytalnej jest kontynuowanie ubezpieczeń emerytalnego i rentowych po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego, przy czym spełnienie tego warunku bada się na dzień zgłoszenia wniosku o emeryturę. Zaznaczył, że osobie, której przyznano jakąkolwiek emeryturę obliczoną na dotychczasowych zasadach, tj. zgodnie z art.53 ustawy emerytalnej, nie przysługuje prawo do zastosowania art.55 i obliczenia emerytury w myśl nowych zasad, tj. zgodnie z art.26 ustawy emerytalnej.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 26 września 2012r., sygn. X U 2083/12 zmienił zaskarżoną decyzję

i ustalił wysokość świadczenia emerytalnego ubezpieczonego na podstawie art.26 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, począwszy od 1 maja 2012r.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, iż urodzony (...) ubezpieczony J. Z. z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury wystąpił po raz pierwszy w dniu 16.IV.2007r. i decyzją z dnia 22 maja 2007r. organ rentowy ustalił ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 1.IV.2007r., zawieszając jej wypłatę

z uwagi na kontynuowanie przez ubezpieczonego zatrudnienia. Decyzją z dnia 17 sierpnia 2010r. organ rentowy ponownie ustalił wysokość emerytury ubezpieczonego i podjął jej wypłatę począwszy od dnia 1.VIII.2010r.

W okresie od 1.VII.2000r. do 30.VI.2012r. ubezpieczony był zatrudniony jako adiunkt na uczelniach wyższych; od wynagrodzenia zostały odprowadzone składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne .

Ubezpieczony legitymujący się ponad 44 - letnim okresem składkowym

i nieskładkowym, w dniu 31.V.2012r. wystąpił z wnioskiem o ustalenie uprawnień emerytalnych w związku z ukończeniem powszechnego wieku emerytalnego 65 lat życia w oparciu o art. 55 ustawy o FUS. W rozpoznaniu wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję z dnia 22 czerwca 2012r.

Dokonując oceny prawnej Sąd Okręgowy, odwołując się do regulacji art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), stwierdził, że bezsprzecznie ubezpieczony spełnia warunki do uzyskania emerytury

w oparciu o art. 27 ustawy emerytalnej i po osiągnięciu wieku 65 lat życia kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe, a z wnioskiem o przyznanie emerytury w związku z ukończeniem 65 lat życia wystąpił po dniu 31 grudnia 2008r.

Sąd pierwszej instancji, analizując przepis art.55 ustawy emerytalnej wskazał, iż nie zawiera on jakiegokolwiek zapisu wskazującego, aby uprzednie ustalenie uprawnień do emerytury wcześniejszej uniemożliwiało jego zastosowanie. Zdaniem tego Sądu, odwołujący się wyczerpał dyspozycję przepisu art. 55 ustawy emerytalnej podlegając ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym po ukończeniu 65 roku życia.

Jednocześnie Sąd pierwszej instancji wskazał, iż interpretacja przepisu art. 55 ustawy emerytalnej przedstawiana przez organ rentowy sprzeczna jest z jego treścią. Bowiem w przepisie tym brak jest przesłanki, że stosuje się go tylko do takiej osoby, która nie ma już ustalonego prawa do emerytury. Zatem ustalenie emerytury na starych zasadach nie stanowi przeszkody do ustalenia emerytury kapitałowej nawet w przypadku gdyby ubezpieczony taką emeryturę pobierał. Przepis art. 55 ustawy emerytalnej stanowi jedynie, iż wniosek o emeryturę powinien zostać złożony po dniu 31 grudnia 2008r. i warunkiem uzyskania emerytury kapitałowej jest kontynuowanie ubezpieczenia emerytalno - rentowego po osiągnięciu 65 lat życia w wypadku mężczyzn.

Kierując się powyższymi okolicznościami Sąd Okręgowy uznał, że organ rentowy powinien ustalić ubezpieczonemu emeryturę kapitałową i po jej ustaleniu stwierdzić, czy emerytura ta jest wyższa od obliczonej na starych zasadach i wypłacać emeryturę wyższą. Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od wyroku wywiódł organ rentowy zaskarżając go w całości, zarzucił wyrokowi naruszenie prawa materialnego - art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r.

o emeryturach o rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego niewłaściwą wykładnię i zastosowanie, skutkujące przyznaniem prawa do emerytury, której wysokość ustalono według zasad określonych w art. 26 ustawy ubezpieczonemu, który posiada status emeryta potwierdzony decyzją organu rentowego z dnia 22 maja 2007r. wydaną po rozpoznaniu wniosku o emeryturę z dnia 16 kwietnia 2007r.

W oparciu o powyższy zarzut skarżący organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania.

Apelujący organ rentowy wskazał, iż zgodnie ze stanowiskiem przyjętym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, możliwość zastosowania art.55 ustawy, czyli obliczenia wysokości emerytury na zasadach określonych w art. 26 ustawy, dotyczy wyłącznie tych ubezpieczonych urodzonych przed 1949r., którzy nie mają ustalonego świadczenia na dotychczasowych zasadach. Wykładnia art. 55 ustawy winna uwzględnić, iż przepis ten jest przepisem szczególnym, adresowanym do osób, które co do zasady nie zostały objęte reformą emerytalną (Dział II, Rozdział II ustawy), a które kontynuują ubezpieczenie i ubiegają się o ustalenie prawa do emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (65 lat dla mężczyzn), i jako taki wymaga wykładni ścisłej. Na poparcie stanowiska organ rentowy wskazał wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16 lutego 2012r. sygn. akt. III AUa 1689/11 (LEX nr 112972).

W ocenie Zakładu, osoby, które zrealizowały prawo do wcześniejszej emerytury na zasadach określonych w Dziale 2 Rozdział 2 ustawy o emeryturach

i rentach z FUS, a które ubiegają się o ustalenie prawa do kolejnej emerytury, do której znajduje zastosowanie art. 21 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 53 ustawy, lub o ponowne ustalenie wysokości wcześniej przyznanego świadczenia (art. 110-112), nie są uprawnione do ustalenia wysokości świadczenia na zasadach określonych w art. 26 ustawy.

W odpowiedzi na apelację, ubezpieczony wnosząc o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania podniósł, iż stanowisko skarżącego organu rentowego w świetle uregulowań ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie znajduje prawnego uzasadnienia.

Zdaniem ubezpieczonego, prawidłowa gramatyczna wykładnia art.55 ustawy emerytalnej, dokonana przez Sąd Okręgowy słusznie skutkowałą zamianą zaskarżonej decyzji.

Rozpoznając apelację, Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako pozbawiona usprawiedliwionych podstaw prawnych podlega oddaleniu.

Wedle art. 55 ustawy, ubezpieczonemu spełniającemu warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27, który kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego i wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury po dniu 31 grudnia 2008r., może być obliczona emerytura na podstawie art.26, jeżeli jest wyższa od obliczonej zgodnie z art.53.

Spór w rozpoznawanej sprawie dotyczył rozstrzygnięcia, czy urodzony przed dniem 1 stycznia 1949r. ubezpieczony, legitymujący się stażem okresów składkowych i nieskładkowych w wymiarze niespełna 45 lat, który ukończył 65 lat i po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego kontynuował ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz wystąpił z wnioskiem o ustalenie prawa do emerytury na podstawie art.27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r., Nr 153, poz.1227 ze zm.- dalej zwanej ustawą) jest uprawniony do obliczenia tej emerytury według zasad określonych w art.26 ustawy.

Sąd Okręgowy sporną kwestię rozstrzygnął przeciwnie do stanowiska organu rentowego, uznając iż wykładnia gramatyczna przepisu art.55 ustawy nie zawiera zastrzeżenia obliczenia emerytury zgodnie z art.26 ustawy jedynie dla tych wnioskodawców, którzy składając wniosek po dniu 31 grudnia 2008r. dopiero ubiegają się o nabycie statusu emeryta. Trafna konstatacja Sądu pierwszej instancji wymaga jedynie wspierającej ją argumentacji prawnej.

Uzasadnienia przyjęcia takiej wykładni omawianej normy prawnej należy poszukiwać na gruncie przepisów regulujących zasady zawieszania wypłaty emerytury dla świadczeniobiorców kontynuujących zatrudnienie po ustaleniu prawa do emerytury oraz reguł ustalania podstawy wymiaru świadczenia, w sytuacji wcześniejszego pobierania już emerytury.

W pierwszej kolejności należy odkodować sformułowanie „kontynuował ubezpieczenie” i dla oznaczenia tego zwrotu należy odwołać się do treści art.103 ust.2a ustawy, wprowadzonego z dniem 1 lipca 2000r. do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez art.2 ustawy z dnia 21 stycznia 2000r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 9, poz.118), a stanowiącego, iż prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Zatem sformułowanie "kontynuował ubezpieczenie" użyte w art.55 ustawy, w istocie oznacza "nie rozwiązał stosunku pracy", niezależnie od tego czy wystąpił o przyznanie emerytury (wcześniejszej lub w niższym wieku emerytalnym). Oznacza to, że zawarta w art.55 ustawy przesłanka kontynuowania ubezpieczenia do dnia zgłoszenia wniosku o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym mogłaby zostać spełniona także wówczas, gdy wniosek o emeryturę został złożony przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, a nadto z normy tej nie wynika, aby wniosek o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym musiał być pierwszym - odmiennie do twierdzeń skarżącego organu rentowego - wnioskiem o świadczenie (vide: teza I uchwały Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013r., sygn. akt II UZP 4/13 LEX nr 1342169).

W powołanej wyżej uchwale Sąd Najwyższy stwierdził, że ubezpieczony urodzony przed dniem 31 grudnia 1948r., który po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę po dniu 31 grudnia 2008r., ma prawo do jej wyliczenia na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy

o emeryturach i rentach z FUS, niezależnie od tego czy wcześniej złożył wniosek

o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą.

W uzasadnieniu stanowiska Sąd Najwyższy wskazał, m.in. "że ten sposób wyliczania emerytury zaczął obowiązywać dopiero od 1 stycznia 2009r. zaś warunek kontynuowania ubezpieczenia i wystąpienia z wnioskiem po 31 grudnia 2008r., miał umożliwić wyliczenie emerytury w tzw. formule zdefiniowanej składki, której podstawę wymiaru stanowi suma składek składanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego. Ratio legis tego przepisu jest więc kontynuowanie opłacania składek, nie zaś ubieganie się o emeryturę wcześniejszą lub w niższym wieku emerytalnym. Nadto brak podstaw do uznania, że z wnioskiem o emeryturę można wystąpić tylko jeden raz. Przepis art.21 ust.2 ustawy emerytalnej, określający sposób ustalania podstawy wymiaru świadczenia, w sytuacji gdy wcześniej była pobierana ("inna") emerytura, pozwala na przyjęcie, że dopuszcza on kilkakrotne realizowanie się ryzyka emerytalnego. Stosując ten przepis można było przejść na emeryturę bez względu na wiek, potem osiągając wiek 50/55 lat wystąpić o emeryturę w niższym wieku emerytalnym, potem o wcześniejszą emeryturę (5 lat przed osiągnięciem wieku 60/65 lat), a na koniec o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym, co wiązało się z każdorazowym podwyższeniem kwoty świadczenia (choćby w wyniku stosowania za każdym razem wyższej kwoty bazowej)".

Należy zauważyć, że w utrwalonych poglądach judykatury przyjmuje się,

że emerytura w niższym i w powszechnym wieku emerytalnym to odrębne rodzaje emerytur. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2006r., sygn. akt I UK 82/06 (LEX nr 244489) zajął stanowisko, że nie ma przeszkód prawnych, aby ubezpieczony pobierający emeryturę przyznaną mu w niższym wieku emerytalnym dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - art. 32 ustawy emerytalnej, domagał się przyznania emerytury przysługującej w tzw. powszechnym wieku emerytalnym na podstawie art. 27 tej ustawy, ponieważ ze względu na odmienne przesłanki nabycia prawa do obu tych świadczeń organ ubezpieczeń społecznych powinien wydać decyzje w oparciu o różne podstawy prawne przysługujących ubezpieczonemu świadczeń emerytalnych,

a następnie wypłacać świadczenie wyższe lub wybrane przez ubezpieczonego - art. 95 ust.1 ustawy. Pogląd ten prezentowany był także w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2005r., sygn. akt I UK 120/04, OSNP 2005r. Nr 16, poz. 257

i powołanym w nim orzecznictwie.

Jak już wyżej wspomniano art. 21 ust.2 ustawy reguluje m.in. kwestię ustalania podstawy wymiaru emerytury w sytuacji posiadania wcześniej ustalonego prawa do emerytury i zgodnie z pkt 1 ust.1 tego przepisu obligatoryjnym jest przyjęcie podstawy wymiaru emerytury dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do emerytury. Zatem, uwzględniając treść art. 21 ust. 2 ustawy, uzasadnionym jest twierdzenie,

że nabycie prawa do emerytury przyjęte w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, umożliwia kilkakrotne przechodzenie na emeryturę. Skoro ustawa dopuszcza kilkakrotne przechodzenie na emeryturę, byłoby niezbędne zaznaczenie w art. 55 ustawy, że wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym możliwe byłoby tylko wówczas gdyby był to pierwszy wniosek o emeryturę (nabycie statusu emeryta). Takiego zastrzeżenia nie można jednak z treści tego przepisu wywnioskować, co oznacza, że ubezpieczony urodzony przed dniem

1 stycznia 1949r., który osiągnął powszechny wiek emerytalny, kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę dopiero po dniu 31 grudnia 2008r., może złożyć wniosek o wyliczenie tego świadczenia niezależnie od tego, czy wcześniej złożył wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą. Przepis art. 55 tej ustawy, umożliwiając ubezpieczonemu urodzonym przed dniem

1 stycznia 1949r. wyliczenie emerytury w wieku powszechnym według jej art. 26, "zrównuje" w pewnym sensie sytuacje tych osób (urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949r.) z sytuacją osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r.,

które (jeśli nabyły prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym albo do tzw. emerytury wcześniejszej) mogą, osiągając powszechny wiek emerytalny złożyć wniosek o ustalenie prawa do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym wyliczanej według art. 24 ustawy (vide: uzasadnienie powołanej uchwały Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013r.). Tożsamy pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 lipca 2013r. (sygn. akt II UK 424/12, LEX nr 1341674).

Sąd Apelacyjny w pełni podziela prezentowaną wyżej wykładnię art.55 ustawy i sformułowany na jej tle pogląd Sądu Najwyższego, iż ubezpieczony urodzony przed dniem 1 stycznia 1949r., który osiągnął powszechny wiek emerytalny, kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę dopiero po dniu 31 grudnia 2008r., może złożyć wniosek o wyliczenie tego świadczenia niezależnie od tego, czy wcześniej złożył wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą (vide: powołana uchwała z dnia 4 lipca 2013r. oraz wyrok z dnia 10 lipca 2013r.).

Reasumując, należy stwierdzić, iż prawidłowo uznał Sąd Okręgowy, że ubezpieczony, uprawniony do emerytury nauczyciela akademickiego, kontynuujący ubezpieczenie po osiągnięciu wieku 65 lat, składając w dniu 31.05.2012r. wniosek o wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, jest uprawniony do jej obliczenia w oparciu o art.26 w zw. z art.55 ustawy.

Uwzględniając powyższe, Sąd drugiej instancji, nie znajdując podstaw prawnych do zmiany zaskarżonego wyroku, po myśli art.385 k.p.c. orzekł jak

w sentencji. O kosztach zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym orzeczono na podstawie art.98 §1 k.p.c. w zw. z art.108 §1 k.p.c. oraz §11 ust.2 w zw. z §12 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013r., poz.490).

/-/SSO del.G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA L.Jachimowska /-/SSA A.Grymel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JM